

Projekt navn: Projekt oligofrenipsykiatri		Projektleder: Ida Stadsgaard Christensen		
Godkendt dato: 20.01.2016	Revisionsdato: 09.02.2016	Udarbejdet af: Jes Leth Svenninggaard Jensen, Ida Stadsgaard Christensen og Maibrit Pedersen	Emnesag i GO: EMN-2015-02552	

Projektbeskrivelse

Baggrund og formål

Med baggrund i Handicap og Psykiatridelingens Strategi for Udvikling og Specialisering – "Det gode Liv" igangsættes projekt oligofrenipsykiatri (udviklingshæmmede med psykiatriske lidelser) på tværs af Voksenhandicap Centeret og Socialpsykiatrisk Center.

Projektet tager udgangspunkt i viden fra kompetencescreeninger gennemført i 2012 og 2014 på voksenhandicapområdet og den godkendte "Politisk sundhedsaftale om indsatsen på området for oligofrenipsykiatri (udviklingshæmning med psykiatrisk overbygning) i Region Midtjylland".

Det overordnede formål med projektet er at styrke indsatsen overfor udviklingshæmmede borgere med psykiatriske problemstillinger. Der foregår pt. en opgaveglidning fra behandlingspsykiatrien til socialpsykiatrien, som bl.a. har medført et øget behov for (kommunal) indsats ift. udviklingshæmmede borgere med psykiatriske lidelser¹.

Ambitionsniveauet ift. de specialiserede indsatser i Silkeborg Kommune er højt. I udviklings- og specialiseringsstrategien står der bl.a.:

"Silkeborg Kommune vil være kendt for at udvikle faglige forbilleder. Derfor skal der, udover løbende kompetenceudvikling og opkvalificering afstemt med den forventede udvikling, sættes fokus på målrettede udviklingsinitiativer, der kan være med til at understøtte udviklingen af det specialiserede område – ikke kun i Silkeborg Kommune men både nationalt og internationalt".

Projekt oligofrenipsykiatri er et godt eksempel på dette, hvor Silkeborg Kommune går forrest og som de første i landet opstarter et oligofreniprojekt, ansætter en oligofrenikonulent og udvikler den oligofrenipsykiatriske indsats i et tæt samarbejde med Region Midtjylland.

Formålet er med projektet er dels, **1)** at Silkeborg Kommune kan implementere sundhedsaftalen lokalt og dels **2)** at imødegå et identificeret kompetencegab indenfor oligofrenipsykiatri hos medarbejdere i Voksenhandicap Center og Socialpsykiatrisk Center. Herudover har projektet som formål **3)** at styrke kompetenceniveauet indenfor oligofrenipsykiatri gennem en tværgående organisering af området mellem Voksenhandicap Centeret og Socialpsykiatrisk Center.

1 Sundhedsaftalen

Oligofrenipsykiatri er et indsatsområde i sundhedsaftalen indgået mellem Region Midtjylland, almen praksis og kommunerne. Sundhedsaftalen om indsatsen på området for

¹ Se "Strategi for Udvikling og Specialisering – Det gode liv", Handicap- og Psykiatridelingens strategi for yderligere information.

Projekt navn: Projekt oligofrenipsykiatri		Projektleder: Ida Stadsgaard Christensen		
Godkendt dato: 20.01.2016	Revisionsdato: 09.02.2016	Udarbejdet af: Jes Leth Svenninggaard Jensen, Ida Stadsgaard Christensen og Maibrit Pedersen	Emnesag i GO: EMN-2015-02552	

oligofrenipsykiatri er en tillægsaftale til den generelle sundhedsaftale, og er udarbejdet af en arbejdsgruppe i et samarbejde mellem kommunerne, almen praksis og regionen².

Baggrunden for en tillægsaftale indenfor oligofrenipsykiatri er bl.a., at undersøgelser peger på, at hyppigheden af psykisk sygdom hos mennesker med udviklingshæmning er stor. Blandt mennesker med udviklingshæmning optræder psykisk sygdom med langt større hyppighed end i normalbefolkningen. Jo sværere udviklingshæmning, jo større er sandsynligheden for en psykisk sygdom. Det skønnes, at ca. halvdelen af de udviklingshæmmede beboere i boformer har adfærdsforstyrrelser eller egentlige psykiske sygdomme. Derudover forventes det, at antallet af mennesker med udviklingshæmning og behov for psykiatrisk behandling vil være stigende.

I Voksenhandicap Centeret i Silkeborg Kommune er der blevet registreret 600 borgere (unikke cpr.numre pr. oktober 2014³) hvoraf 357 er blevet registreret med udviklingshæmning som psykiatrisk funktionsnedsættelse. Tallene skal tages med væsentlige metode-forbehold, men indikerer alligevel en betydelig, potentiel målgruppe på mellem 150 og 200 udviklingshæmmede borgere med psykiatriske lidelser i Silkeborg Kommune.

Indholdet i tillægsaftalen til sundhedsaftalen vedr. oligofrenipsykiatri består af følgende indsatsområder:

- **Kompetenceudvikling i kommunerne:** kommunale medarbejdere, der arbejder med borgere med udviklingshæmning, skal have adgang til medarbejdere med viden om oligofrenipsykiatri, på samme måde som der i alle kommuner er demenskonsulenter-/koordinatorer.
- **Screeningsværktøjer:** Anvendelsen af symptomtjeklister og screeningsværktøjer skal være med til at kvalificere den indledende screening og dermed prioriteringen af, hvem der sendes videre til udredning for psykisk sygdom. Desuden skal værktøjerne hjælpe til at etablere et fælles sprog på tværs af sektorerne.

Indholdet af kompetenceudviklingen og udviklingen af screeningsværktøjer står pt. i bero i sundhedsaftale-regi og afventer opstart af "arbejdsgruppen for voksenpsykiatri"⁴.

² Link til tillægsaftalen til sundhedsaftalen vedr. oligofrenipsykiatri:

<http://www.sundhedsaftalen.rm.dk/siteassets/om-sundhedsaftalen/oligofreniaftale.pdf>

³ Kortlægning af målgrupper i Handicap og Psykiatri. Baggrundsnotat til Strategi for udvikling og specialisering i Handicap og Psykiatri, Silkeborg Kommune.

⁴ Arbejdsgruppens arbejde kan følges via følgende link: <http://www.sundhedsaftalen.rm.dk/>. Klik ind på værktøjskassen og se under Psykiatri-voksne i menuen til venstre.

Projekt navn: Projekt oligofrenipsykiatri		Projektleder: Ida Stadsgaard Christensen		
Godkendt dato: 20.01.2016	Revisionsdato: 09.02.2016	Udarbejdet af: Jes Leth Svenninggaard Jensen, Ida Stadsgaard Christensen og Maibrit Pedersen	Emnesag i GO: EMN-2015-02552	

2 Kompetencegab

I henholdsvis 2012 og 2014 er der gennemført kompetencescreeninger på voksenhandicapområdet i Silkeborg Kommune. I disse kompetencescreeninger er der blevet spurgt til hvilke kompetencer, der er behov for på voksenhandicapområdet og dernæst hvilke kompetencer de enkelte medarbejdere selv er i besiddelse af. Begge screeninger viser et betydeligt kompetencegab mellem på den ene side behovet for viden om psykiatri og på den anden side medarbejdernes kompetencer indenfor selv samme område.

3 Tværgående organisering

Et tredje formål med projektet er at styrke kompetenceniveauet indenfor oligofreni-psykiatri gennem en tværgående organisering af området mellem Voksenhandicap Centeret og Socialpsykiatrisk Center. Området oligofrenipsykiatri kræver omfattende viden om både psykiatri og udviklingshæmning, som henholdsvis Socialpsykiatrisk Center og Voksenhandicap Center er specialister indenfor. Derfor er den tværgående organisering mellem de to afgørende for projektets succes.

Projektets indhold og organisering

For at nå projektets formål, vil der i projektperioden blive igangsat forskellige initiativer. **1)** Der vil blive ansat en oligofrenipsykiatri-konsulent (o-konsulent) i kommunen. **2)** Der vil blive udpeget ressourcepersoner indenfor oligofreni-psykiatri og **3)** disse vil blive organiseret i oligofreni-netværk. **4)** Derudover deltager M-ambulatoriet i Risskov (, som varetager oligofreni-specialet i Region Midtjylland,) i projektet og dermed i udviklingen af oligofrenipsykiatri-indsatsen i Silkeborg Kommune.

1 Oligofrenipsykiatri-konsulenten (o-konsulenten)

Som noget af det allerførste i projektet ansættes en o-konsulent med jobstart august 2015. Dermed kan konsulenten være med-udvikler og bruge sin faglighed til at forme projektet det første halve år. *Projektbeskrivelsen* vil af samme grund være meget overordnet og fungere som arbejdsplan frem til endelig godkendelse på styregruppens møde i januar 2016.

Oligofrenipsykiatri er et område, som kræver viden om både udviklingshæmning og psykiatri, men også om de helt specielle forhold, der gør sig gældende, når udviklingshæmmede rammes af psykiatriske lidelser. Ganske få har specialiseret sig indenfor dette område og ingen andre kommuner har (endnu) ansat en o-konsulent. Derfor vil o-konsulenten også her være med-udvikler og selv gennemgå et *opkvalificeringsforløb*, som en del af projektet.

O-konsulenten er *uddannet sygeplejerske* og forventes at have *solid psykiatrierfaring*. Konsulenten er *forankret i Socialpsykiatrisk Center* både for at have et bagland med psykiatrisk viden og erfaring at trække på, men også for at være med til at sikre og udvide det tværsektorielle samarbejde mellem Voksenhandicap Centeret og Socialpsykiatrisk Center. Størstedelen af de aktuelle borgere forventes at være i Voksenhandicap Centeret, da det er her, de absolut fleste udviklingshæmmede befinder sig. Dog vil konsulenten også kunne bruges i Socialpsykiatrisk Center ift. borgere, der IQ-mæssigt befinder sig i gråzoneområdet,

Projekt navn: Projekt oligofrenipsykiatri		Projektleder: Ida Stadsgaard Christensen		
Godkendt dato: 20.01.2016	Revisionsdato: 09.02.2016	Udarbejdet af: Jes Leth Svenninggaard Jensen, Ida Stadsgaard Christensen og Maibrit Pedersen	Emnesag i GO: EMN-2015-02552	

hvor der kan være tvivl om, hvorvidt de vil kunne have glæde af tilbud rettet mod udviklingshæmmede fremfor socialpsykiatriens egne tilbud. Som udgangspunkt forventes konsulenten at kunne trække på egen viden og egne psykiatrierfaringer, men på lang sigt vil det være afgørende med forankringen i Socialpsykiatrisk Center for at sikre, at konsulenten har den nyeste, opdaterede psykiatriske viden og kolleger at sparre med på psykiatri-området.

Opkvalificeringsforløbet vil være indenfor specialet oligofreni-psykiatri, så o-konsulenten kan få suppleret sin psykiatriske viden med viden om udviklingshæmmede og viden om udviklingshæmmede med psykiatriske lidelser.

Konkrete elementer i o-konsulentens opkvalificeringsforløb:

- Besøg på alle bostederne i Voksenhandicap Centeret med henblik på præsentation: for at lære stedet at kende samt identificere hvilke borgere, der kunne have brug for en oligofreni-psykiatrisk indsats
- Besøg hos Psykiatriens Centrale Visitation (PCV) for at lære hvordan de praktiserende læger laver en kvalificeret henvisning til M-ambulatoriet. Dette er relevant, fordi konsulenten gerne skal vide, hvilke oplysninger/observationer egen læge har brug for, for at kunne udarbejde en henvisning til M-ambulatoriet
- Følge 3 forskellige sygeplejersker fra M-ambulatoriet i en periode for at se hvordan de arbejder med udviklingshæmmede med en psykiatrisk lidelse, samt med henblik på vidensopbygning i forhold til hvordan udredning og diagnosticering af udviklingshæmmede med psykisk sygdom foregår. (1 uge)
- På besøg på Sølund (3 dage) hvor o-konsulenten skal følges med psykiater Troels Gram Bruun samt møde andre relevante fagpersoner fra stedet. Her er det også med henblik på vidensopbygning vedr. udredning, diagnosticering og behandling indenfor specialet.
- Derudover er det planen at få en mentorordning på plads, hvor o-konsulenten mødes med sygeplejerske fra M-ambulatoriet, Egon Bech-Pedersen ca. hver 3. måned, både for at have en at sparre med vedr. specifikke problemstillinger fra specialet, men også for at tage med ham rundt for at erfare specifikke problemstillinger hos en given borger indenfor specialet.
- Da der ikke findes den ønskede skræddersyede uddannelse indenfor specialet i Danmark (endnu), vil en del af opkvalificeringen bestå af selvstudier, så o-konsulenten bliver opdateret om den nyeste viden indenfor psykisk lidelse hos voksne personer med udviklingshæmning herunder udredning, diagnosticering, forståelse og behandling. Da der ikke findes ret meget litteratur indenfor specialet i Danmark, er litteraturen indhentet med inspiration fra Norge, som allerede har en uddannelse indenfor specialet oligofrenipsykiatri⁵.

2 Ressourcepersoner i oligofreni-psykiatri

Grundlæggende er det hensigten, at O-konsulenten er den primære vidensperson på området oligofrenipsykiatri, men at der samtidig opkvalificeres medarbejdere i både Socialpsykiatrisk Center og Voksenhandicap Centeret, samt udpeges ressourcepersoner indenfor området i Voksenhandicap Centeret, som vil have ansvaret og arbejdsopgaven med den praktiske forankring af indsatsen for den enkelte borger. O-konsulenten vil følgelig skulle fungere som

⁵ Information om uddannelsen og litteraturlisten kan findes her: <http://www.hioa.no/Studier-og-kurs/HF/Evu/Psykisk-lidelse-og-utviklingshemning/Programplan-for-Videreutdanning-i-psykisk-lidelse-og-utviklingshemning-kull-2015>

Projekt navn: Projekt oligofrenipsykiatri		Projektleder: Ida Stadsgaard Christensen		
Godkendt dato: 20.01.2016	Revisionsdato: 09.02.2016	Udarbejdet af: Jes Leth Svenninggaard Jensen, Ida Stadsgaard Christensen og Maibrit Pedersen	Emnesag i GO: EMN-2015-02552	

netop en konsulent.

Opkvalificering vil dels bestå af nogle temadage og dernæst af vidensdeling og fortsat opkvalificering i oligofreni-netværk.

Fokus på temadagene er på psykisk sygdom og introduktion til specialet oligofrenipsykiatri og forløbet har form af et kursus over et antal moduler (tre temadage/moduler i efteråret 2015 og tre temadage/moduler i foråret 2016).

Det konkrete indhold afklares af oligofrenikonsulenten i samarbejde med underviser og sygeplejerske Egon Bech-Pedersen fra M-ambulatoriet, Region Midtjylland. De medarbejdere, der bliver opkvalificeret, får efter undervisningsmodulerne funktion som resourcepersoner indenfor oligofrenipsykiatriområdet med mere opkvalificering i form af deltagelse i netværksgrupper og temadage til følge.

Der opkvalificeres minimum to medarbejdere pr. afdelingslederområde i Voksenhandicap Centeret. (Ca. 30 pladser fordelt på to hold.). Medarbejdere fra Socialpsykiatrisk Center deltager i opkvalificeringsforløbet, hvor det er relevant. Som udgangspunkt vil det være de moduler, der fokuserer på udviklingshæmning og det særlige ved psykiatriske lidelser hos udviklingshæmmede borgere.

Ressourcepersonerne har ansvaret for den daglige sparring med kollegaer i det enkelte tilbud på voksenhandicapområdet.

3 Dannelse af oligofreni-netværk

Der etableres et formelt og fast samarbejde mellem O-konsulenten (Socialpsykiatrisk Center) og resourcepersoner (Voksenhandicap Center) i de forskellige tilbud på voksenhandicapområdet. Dette etableres som netværk og med fokus på videndeling, videngenerering og konkret implementering af samme i arbejdet med borgere med oligofrenipsykiatriske problemstillinger.

Der vil blive dannet 3 oligofreni-netværk bestående af resourcepersoner fra de forskellige områder. I disse netværk er det hensigten, at resourcepersonerne deler og diskuterer erfaringer og når frem til "best practice" på området. Der kan på disse møder desuden holdes oplæg fra enten resourcepersoner, o-konsulent eller oplægsholdere udefra.

Konkrete elementer i dannelsen af oligofreni-netværk:

- Ressourcepersonerne i de enkelte tilbud organiseres under O-konsulenten i 3 netværk på tværs af tilbuddene på voksenhandicapområdet. O-konsulenten faciliterer disse netværk.
- Ressourcepersonerne vil blive opdelt i de 3 netværk ud fra geografisk placering af deres arbejdssted, så vidt det er muligt. Der kan derudover være mulighed for at mødes på tværs af netværk, hvis man har brug for at drøfte problemstillinger vedr. en specifik borger, som man har med at gøre i f.eks. både et dagtilbud og døgntilbud.
- Der vil være 1 netværksmøde pr. netværk i kvartalet (giver O-konsulenten 1

Projekt navn: Projekt oligofrenipsykiatri		Projektleder: Ida Stadsgaard Christensen		
Godkendt dato: 20.01.2016	Revisionsdato: 09.02.2016	Udarbejdet af: Jes Leth Svenninggaard Jensen, Ida Stadsgaard Christensen og Maibrit Pedersen	Emnesag i GO: EMN-2015-02552	

netværksmøde pr. måned á 4 timers varighed enten formiddag eller eftermiddag)

- Emner på møderne kan f.eks. være en helt konkret case eller problemstilling fra ressourcepersonernes dagligdag. Det kan også være et emne, som ressourcepersonerne gerne vil høre mere om. Emnerne er derfor ikke nødvendigvis de samme i de forskellige netværk. Der aftales nyt emne fra gang til gang, som O-konsulenten har det primære ansvar for at forberede. På denne måde vil der ligge et koordineringsarbejde i forhold til at tilrettelægge disse møder med evt. inddragelse af eksterne undervisere.
- Emnerne til netværksmøderne kunne fx være NADA, samlende behandling (massage/fysioterapi), low-arousal pædagogik, psykofarmaka (virkning, bivirkning), mindfulness, mad, motion, epilepsi, stemmehøring, selv- og medbestemmelse, magtanvendelser samt yderligere viden om de psykiatriske lidelser.
- 2-3 temadage for alle ressourcepersoner fordelt over hele året (2016) med decideret uddannelse/oplæg udefra. Emner for dette afklares, når der vides mere om, hvad der er behov for. Første temadag afholdes d. 20/1-2016 i samarbejde med Center for oligofrenipsykiatri.

4 Samarbejde med M-ambulatoriet

M-ambulatoriet i Risskov varetager oligofreni-specialet i Region Midtjylland, og har fra starten af været en aktiv deltager i udviklingen af oligofreni-projektet i Silkeborg Kommune. De har spillet en aktiv rolle både i forhold til hvilken profil, der skulle søges til o-konsulent-stillingen. Dernæst har de stået for en stor del af opkvalificeringen af o-konsulenten og har stået for undervisningsmodulerne af ressourcepersonerne det første halve år. De fortsætter med at spille en stor rolle i projektet fremadrettet, hvor de bl.a. står for en mentorordning ift. o-konsulenten og sammen med o-konsulenten går i gang med at udvikle deciderede screeningsværktøjer.

Udvikling af screeningsværktøjer

O-konsulenten indgår et samarbejde med M-ambulatoriet i forhold til udvikling af screeningsværktøjer. Derudover inddrages evt. ressourcepersoner for at diskutere udformningen af værktøjet. Det skal ydermere drøftes, hvordan og af hvem værktøjet skal kunne anvendes.